

Zemědělský kalendář

2015

Aby odolné bakterie nebyly strašákem!

Odborníci někdy označují rezistentní bakterie za časovanou bombu, za jeden z nejzávažnějších problémů medicíny 21. století. Příčina je také v liddech, ať žijí ve městě nebo na vesnici. Požívají někdy zbytečně velké množství antibiotik, jejich předepsání lékařem sami vyžadují. Jsou pak méně odolní.

Pokud se necítí v pořádku, měli by nějaký čas počkat a léky hned nevyžadovat, případně je nebrat, často bez předpisu, okamžitě. Také velké množství antibiotik spotřebovávaných našimi domácími zvířaty může mít vliv na vznik bakterií odolných vůči zatím celkem účinným antibiotikům.

Co by se mohlo stát, kdyby antibiotika přestala účinkovat? Světová zdravotnická organizace vydala v květnu 2014 zprávu, která současný vývoj – nejen tedy u nás – považuje za alarmující. Kromě jiného uvádí, že účinek ztrácí i přípravky donedávna považované za „antibiotika poslední záchrany“ při infekcích ohrožujících život. A po desítkách let by se některé nemoci mohly stát pro lidi znovu metlou. Je také známo, že enormní spotřebu antibiotik mají v rozvíjející se Číně, děti tam takto léčí po prvním zakašlání.

Do kontrastu s prvními třemi odstavci dáváme následující text o brněnských vědcích, kteří úspěšně bojují proti rezistentním, tedy antibiotikům odolným bakteriím. Situace není zatím tak hrozná, vyžaduje však řešení. Čtenářům Zemědělského kalendáře nechceme předkládat poplašné zprávy.

VĚDECKÉ PRACOVNICE MIKROBIOLOGICKÉ LABORATOŘE ING. KRISTÝNA ČÍHALOVÁ (VLEVO) A MGR. DAGMAR CHUDOBOVÁ U INKUBÁTORU. V NĚM SE KULTIVUJÍ BAKTERIE.

O výzkumné skupině prof. Ing. Reného Kizeka, PhD., z Ústavu chemie a biochemie Mendelovy univerzity v Brně jsme psali již v loňském ročníku kalendáře v souvislosti s objevem způsobu, jak dopravit léky proti rakovinotvornému bujení přímo k postižené tkáni. Výzkumníci jsou rovněž součástí Středoevropského technologického institutu CEITEC.

Selen likviduje bakterie lépe než antibiotika

Základní informace je velmi stručná: Vědci zjistili a potvrzují, že nanočástice kovového prvku selenu likvidují nežádoucí bakterie mnohem účinněji než antibiotika. Zkoušky prokázaly, že selen dokáže zničit velmi odolné bakterie tzv. zlatého stafylokoka i další nemoci, na které antibiotika vždy nezabírají. Prof. Kizek říká, že testovali také nanočástice stříbra a zinku, které nebyly tak účinné. Důležité je zjištění, že i při likvidování tak odolných bakterií, jako je zlatý stafylokok (*Staphylococcus aureus*), prostřednictvím nanočástic selenu

Lžíce medu před spaním pomůže zhubnout

Před časem se objevila zajímavá informace. Podle britských dietologů lze snadno zhubnout, a to díky medu. Kombinace přírodních cukrů totiž z medu dělá ideální dietní potravinu.

Lžíce medu před spaním by podle britské studie měla nastartovat organismus tak, že okamžitě začne spalovat tuky, zatímco budete spát. Také funguje jako prevence proti závislosti na sladkostech. Údajně díky této nové revoluční metodě hubnutí totiž další den nebudete mít sebemenší chuť na cokoli, co obsahuje cukr.

Není potřeba počítat kalorie, utrácet za drahé dietní pokrmy a nápoje nebo se týrat hladovkou, ale díky medové dietě by se vám mělo podařit zhubnout asi 1,3 kilogramu týdně. Dietní program a spalování tuků vlivem medu je předmětem celoživotního průzkumu nutričního poradce Mika McInnese, bývalého lékárníka ze Skotska. Na toto téma napsal i knihu, která se stala bestsellerem. Odhaluje v ní tajemství této revoluční stravy, to je nahrazení medu za cukr, třeba večer do horkého nápoje. Med aktivuje mechanismy v mozku, které začnou pracovat tak, že mohou chuť na cukr úplně utlumit.

Snižuje hladinu glukózy

„I na první pohled relativně zdravé potraviny jsou plné skrytých cukrů a bílé mouky, které tělo velmi rychle přeměňuje na cukr,“ říká McInnes. „To znamená, že naše hladina cukru je celý den na svém maximu. Tělo je cukrem přetíženo a do krve uvolňuje hormon inzulin, který odesílá krevní cukr do jater, aby tam byl přeměněn na tuk a uložen na těle,“

dožívá a tvrdí, že mnoho studií dokazuje, že pokud vypijeme čaj s medem, cukry z něj se chovají v těle úplně jinak než bílý cukr. Vysvětluje také, proč je med mnohem zdravější než cukr. Většina dietologů podle něj chybně řadí med do kategorie špatných cukrů. Vědci z Dubaje například prokázali, že po konzumaci medu nedojde ke zvýšení krevní glukózy, ale naopak ke snížení. U bílého cukru dochází k opaku.

Díky medu mozek spaluje tuky

Po konzumaci potravy s vysokým obsahem sacharidů se zvýší hladina krevní glukózy. A takzvané gliové buňky, které vyživují neurony v mozku, reagují obranným mechanismem. Zabrání přístupu nadměrného množství glukózy k neuronům. Tělo ze slinivky vyloučí inzulin a cukry začne ukládat do tuku. Mozek se ale dostane kvůli omezení přísunu glukózy do stresu a začne se chovat hladově, nutí svého majitele k další konzumaci cukrů.

Koloběh se opakuje a tělo tloustne. Po konzumaci medu ale k prudkému nárůstu glukózy nedojde. A to platí zvláště v noci, kdy se mozek kvůli gliovým buňkám dostává do stresu nejčastěji. Pokud si člověk dopřeje lžici medu před usnutím, gliové buňky nereagují obranně, dodávají neuronům celou noc dostatek glukózy, mozek nezažívá stres a začne spalovat tuky.

Barokní kaple

u Dolní Vltavice

Nápadná skupina stromů, dvě lípy u cesty, mezi nimi stojící kaple zvaná Stini a misijní kříž. Místo, kolem kterého dnes projíždějí návštěvníci regionu k přivozu a domům, které zbyly z někdejší obce Dolní Vltavice.

Obec Dolní Vltavice jako taková dnes už neexistuje. Současná Dolní Vltavice je místní částí obce Černá v Pošumaví v okrese Český Krumlov. Nachází se na levém břehu Lipna v nadmořské výšce 723 metrů. Jedná se o zbytek původního městečka, jehož většina byla zatopena vodní nádrží. Původní osada byla založena roku 1263 Hirzem z Klingenbergu na obchodní stezce z hornorakouského Schläglu do Boletic. Roku 1355 byl postaven farní kostel svatého Linharta, který byl ve 20. století nejprve zatopen a poté odstřelen, neboť při nízkém stavu vody jeho věž vyčnívala nad hladinu

lipenské nádrže. Zatopení postihlo celé městské jádro. Jediné, co z duchovních staveb majících vztah k Dolní Vltavici dosud zůstalo, je misijní kříž, a také barokní kaple nad obcí, která připomíná místo zázračného uzdravení. Tu nechal v roce 1648 postavit tehdejší starosta Dolní Vltavice Franz Mayer (Stini), zprvu jako dřevěnou na místě, kde se pochovávaly oběti morové nákazy. Barokní přestavbu pak financovala v roce 1753 Justina Reidingerová, údajně jako poděkování za zázračné vyléčení z choromyslnosti. Interiér kaple zdobí po obou bočních stěnách původní barokní malby, které byly však mnoho let překryty několika vrstvami vápenných a hlinkových nátěrů. Restaurování maleb proběhlo v roce 2000. Barokní malba v kapli na levé straně znázorňuje Svatou rodinu, klečící před opevněným městem. Na každé straně kaple nechal její zakladatel vysadit jednu lípu. Ty tady stojí dodnes a větší z nich má obvod šest metrů. Obě patří k památným stromům Českokrumlovsko.

Misijní kříž byl postaven jako památka na misie v roce 1869. Původně stával u farního kostela v Dolní Vltavici, ale v roce 1958 skončil pod vodou, když se napouštělo Lipno. Potápěči ho objevili v roce 1998. V roce 2003 byl vyzdvížen ze dna jezera a znovu postaven.

(zek)

Domácí kompostování se žížalami

Vermikompostování (z latinského *vermis* – červ) je považováno některými odborníky za nejpokročilejší techniku kompostování. Jedná se o proces, při kterém dochází za pomoci žížal (kroužkvců) k přeměně organických surovin (bioodpadů) na suroviny podobné humusu nazývané vermikompost, někdy též biohumus.

S pojmem vermikompostování velmi úzce souvisí pojem „vermikultura“. Jedná se o proces chovu žížal, kdy cílem je dosáhnout optimálního, resp. maximálního nárůstu počtu jedinců. Žížaly jsou buďto využívány přímo pro zpracovávání bioodpadů a produkci vermikompostu, kdy je cílem optimalizovat jejich počet a zajistit udržitelnou reprodukci, nebo jsou určeny k prodeji zákazníkům a v tomto případě jde vždy o dosažení maximální možné produkce žížal.

Pro účely vermikompostování je nejčastěji využíván druh *Eisenia fetida* nebo-li žížala hnojní. Žížala *Eisenia fetida* bývá řazena mezi speciálně vyšlechtěné druhy – kalifornské červené hybridy, které se velmi rychle množí a dokáží efektivně přeměňovat bioodpady na vermikompost. Jedinci dosahují při délce 5 až 8 cm hmotnosti asi 0,4 g. Tento druh je ceněn především z důvodu své extrémní odolnosti, vysoké míry adaptability, produktivnosti a plodnosti.

Jedincům žížaly je nutné zajistit optimální podmínky pro vermikompostování. Mezi ně patří zejména dostatečný přísun potravy – bioodpadů, vlhkost prostředí (resp. zpracovávan-

ných surovin), míra provzdušnění, teplotní podmínky v prostředí výskytu žížal (přežívají v rozmezí teplot 0° až 40 °C), hodnota pH, obsah solí a další již méně důležité parametry.

Kompostování v malém vermikompostéru je maloprodukční vermikompostování v uzavřené nádobě, které nalezne uplatnění zejména v bytech a v kancelářích – proto jsou vermikompostéry označovány jako domácí. Vyrobějí se ze dřeva nebo plastu, nejčastěji v patrovém provedení. Bioodpady z domácností jsou zpracovávány postupně v jednotlivých patrech vermikompostéru.

Domácí vermikompostér lze umístit na chodbu, na balkon, do garáže, dílny, kuchyně nebo do třídy ve škole či do kanceláře. Důležité je vždy zajistit pro žížaly optimální teplotu kolem 20 °C a správnou vlhkost zpracovávan-

OPTIMÁLNÍ PODMÍNKY PRO VERMIKOMPOSTOVÁNÍ.

Cholmogorské husy

jsou starostlivé mámy

Mezi exteriérově velmi neobyčejná plemena patří bezesporu cholmogorské husy. Představují jedno z nejstarších ruských plemen. Pro své vlastnosti – vysokou odolnost, životaschopnost, výbornou aklimatizaci a zachovaný pud sezení na vejcích se dostalo toto masné plemeno do popředí zájmu řady chovatelů. Z tohoto zájmu pak pramení řada otázek, s nimiž se setkávám a na které se pokusím odpovědět.

Jak má vypadat standardní cholmogorská husa?

V našem vzorníku plemen drůbeže není toto plemeno uvedeno. Informace lze čerpat ze standardu EE a originálního ruského standardu. Jak již bylo řečeno, jedná se o staré ruské plemeno, které vzniklo v oblasti centrálního Ruska (název mají podle místa rozšíření) křížením místních hus s husou labutí (kitajskou neboli též čínskou) a následným pečlivým výběrem. Byla preferována co nejvyšší hmotnost, výborná kvalita masa, maximální schopnost využití pastvy a zachovaný pud sezení na vejcích.

Tyto husy jsou popisovány jako hodně velké a velmi těžké. Charakteristické je pro ně utváření hlavy, kdy nad zobákem mají vyvinutý hrbol (obdobně jako husa labutí), který má žlutooranžovou barvu, stejně jako zobák. Pod zobákem je velký lalok sahající ze spodní části zobáku až na krk (podobně jako u hus tuluzských). Kromě toho je pro ně typický dvojitý podbřišek. Cholmogorské husy však nesmí mít vyvinutý kýl. U očí je požadován „laskavý“ výraz a jejich barva je

podle zbarvení peří buď modrá nebo hnědá. Tyto majestátní husy dosahují hmotnosti 10 až 12 kg u housera a u husy 7 až 8,5 kg. Chovají se v barvě bílé, šedé a strakaté.

Jak je to se snáškou a růstovými schopnostmi housat?

Snáška je u těchto hus poměrně nízká. Může se pohybovat kolem 20 až 40 vajec s bílou skořápkou. Počet vajec se podle různých pramenů velmi liší. Vzhledem k tomu, že cholmogorské husy velmi pozdě pohlavně dospívají, v prvním roce lze očekávat 5 až 8 vajec, později obvykle do 20 vajec. Taktéž líhivost je nízká, kolem 50 %. Nicméně cholmogory jsou vynikající kvočny a starostlivé matky. Toto platilo bez výhrady u původních cholmogorských hus, které však byly v době Velké vlastenecké války téměř vyhubeny. Po válce bylo u hranic s Ukrajinou objeveno několik původních cholmogorských hus. Tento chov byl podchycen a úsilím ruských šlechtitelů se podařilo plemeno zachránit. Regenerací se snáška zvýšila na 30 až 40 vajec ročně. Hmotnost násadových vajec je 180 až 200g. Nicméně pozdní pohlavní dospívání může ovlivnit výsledky

U malíře

Libora Vojkůvky

Byl pěkný slunečný den a já jsem zaparkovala v jedné z klikatých uliček na dohled od hradu Šternberk. U vrátek už mě čekala mladá paní, které její manžel malíř Libor Vojkůvka něžně říká Dášenko. Ten v rozhovoru pak svou krásnou hanáčtinou přiznal, že zvonek u dveří nemá, a také mobilní telefon vypíná. Jinak by totiž nic neudělal.

Zalitoval, že žádný obraz hotový doma nemá, protože jde všechno hned pryč. Nedivím se, jeho obrazy jsou plné zvláštní pozitivní energie a přivolávají dobrou náladu. „Slyšel jsem to už víc-krát,“ přiznává. Ale pozitivní energie je i v jeho domečku s krásným výhledem na Šternberk, malíř ji šíří kolem sebe sám, aniž by to snad záměrně chtěl. Sedíme v pokoji plném jeho sbírek, které podle jeho slov už ani sbírky nejsou. „Skoro všechno jsem rozdál,“ usmívá se a z jeho vyprávění mám pak dojem, že

kdyby to neudělal, už by se do domečku jednoduše nevešel. Zejména, když mi líčí, jak jeho sbírku sukulentů, ve které bylo i ohromné několikátunové agáve, stěhovalo několik nákladáků.

Zavzpomínáme na jeho rodný Rychlov u Bystřice pod Hostýnem, kde se v roce 1947 narodil, a na Oskavu, kam se s rodiči a sourozenci v 50. letech přestěhoval. „V Oskavě bylo

Uhlířský vrch

má jedinečnou atmosféru

Zvláštní atmosféru má lípová alej s křížovou cestou, která vede k poutnímu baroknímu kostelu Panny Marie Pomocné na vrcholku Uhlířského vrchu nedaleko Bruntálu. Vládne zde klid, který neruší žádné vlivy moderní doby. Rušná silnice je dostatečně daleko, a tak si návštěvník může dosyta užít šumění větví, bzučení hmyzu a zpěvu ptáků. Na loukách pod kostelem se pokojně pase nebo odpočívá stádo krav.

Tuto idylku nenaruší ani občasný běžec, cyklista či turista, anebo vyznavačka cvičení v přírodě. Během vycházky směrem ke kostelu návštěvníka okouzlí výhled do okolní přírodní scenérie, ale také pohled na město Bruntál. Znalostí pak jistě obohatí naučná stezka se spoustou zajímavých informací. Pokud se poutník unaví, může si odpočinout na některé z laviček. Nádherný výhled do okolí čeká návštěvníka i na vrcholu

Uhlířského vrchu, na jedné straně s pohledem na Nížký Jeseník a na druhé straně na Hrubý Jeseník.

Tak jako každé poutní místo i Uhlířský vrch – původně jedna z nejmladších českých sopek u nás – je opředený několika legendami. Při lovu zvěře v okolí se prý ztratil místodržící Řádu německých rytířů Augustin Oswald Lichtenstein a zabloudil až na vrchol sopky. Zde jej pak zcela vyčerpaného našel uhlíř z blízkého okolí a tím jej zachránil od jisté smrti. Lichtenstein prý proto nechal v roce 1653 z vděčnosti postavit dřevěnou kapli.

Další legenda hovoří o tom, že místodržící Lichtenstein slíbil postavit na tomto místě kostel zasvěcený Panně Marii, pokud se mu podaří při hájení hradu Sovinec odrazit Švédy. Švédí sice hrad dobyli, ovšem Lichtenstein si svůj život přece jenom snad jako zázrakem zachránil a proto také svůj slib na vystavení kapličky dodržel. Některé prameny však uvádějí, že to bylo ještě jinak. Lichtenstein prý jen využil výhodnou polohu bývalé sopky vysoké 672 m. n. m a zejména její dobrou viditelnost z velké dálky. Poutní dřevěná kaple na jejím vrcholu pak měla být symbolem vítězství katolické církve nad protestanty.

Ať to bylo jakkoliv, kapli 5. června 1655 vysvětil olomoucký biskup Globbar, a místodržící Liechtenstein pořídil do kostela kopii slavného obrazu Pasovské Madony s Dítětem, namalovaného Lucasem Cranachem starším. I kvůli tomuto obrazu a jeho zázračné síle získávalo toto poutní místo na proslulosti a lákalo čím dál více věřících poutníků. Proto byla nejdříve vedle kaple postavena v roce 1724 poustevna. V roce 1756 pak byla na popud bruntálského místodržitele Bedřicha Filipa, svobodného pána z Wildensteinu, zahájena stavba jednolodního barokního zděného kostela podle krnovského architekta Jiřího Friedricha Ganse. Kromě poustevny stávala vedle kostela také fara a hostinec s dodnes zachovalou 40 metrů hlubokou studnou a mramorový kříž z roku 1899.

V jihlavském podzemí (možná) **straší**

Máte rádi záhady, podivné a těžko vysvětlitelné úkazy? Zajedte do Jihlavy a navštivte tamní podzemí. Po znojemském je svým rozsahem druhé největší v zemi, mluví a píše se o něm však asi nejvíc. Pro turisty je velkou atrakcí tzv. svítící chodba, kde po nasvícení a zhasnutí vidíte ve tmě zelenkavé světlo. Po letech bylo vysvětleno, ale záhadou stále zůstávají tajemné hlasy a očima více lidí zahlédnuté stíny.

Nezávisle na sobě svědkové uvádějí černou siluetu jakési podivné postavy se zvednutou paží a tenkým krkem, s přilbou na hlavě. Doslova senzaci vzbudila v září 1997 reportáž známého investigativního novináře Stanislava Motla v TV Nova, když líčil své nocování v jihlavském podzemí. Na místo činu, jak sám říká, se vrátil v červenci 2012 s Českou televizí, aby opětovně nocoval. I s prvním dobrodružstvím strávil pod zemí čtyři noci. Při druhé návštěvě po letech viděl a natočil to, co dodnes označuje za největší záhadu. „S opatrností říkám stín jihlavského podzemí, obávám se označení duch,“ řekl tehdy novináře regionálního tisku.

Další záhadou je také podivné místo hned na konci oné svítící chodby. „Senzibilové a mnozí další tvrdí, že v tomto místě je brána do čtvrté dimenze, brána mezi světem duchů a naším světem,“ řekl mně průvodce Tomáš Krpálek ze sdružení Agricola, které jihlavské podzemí provozuje. Ukázal v přírodním kameni na hlavu koně, krk, čelo, nozdry. S trochou fantazie možná taky uvidíte. Zdaleka to není všechno.

O jihlavském podzemí musíte nejdříve vědět, že celková délka jeho chodeb dosahuje 25 kilometrů a zaujímá plochu zhruba 50 000 metrů čtverečních. Turisté procházejí jen asi 250metrovým úse-

JEŠTĚ V 80. LETECH MINULÉHO STOLETÍ VYUŽÍVALI VOLNĚ PŘÍSTUPNÉ JIHLAVSKÉ PODZEMÍ „FEŤÁCI“. VYHLEDAVALI SUCHÁ ZÁKOUTÍ, ZŮSTALY PO NICH NÁPISY. NA SNÍMKU PRŮVODCI ILONA BOUCNÍKOVÁ A TOMÁŠ KRPÁLEK U FIGURÍNY „FEŤAČKY“.

kem, tím nejzajímavějším. Nahlédnou do skutečného labyrintu, ale nezabloudí. Sestoupí i do nejnižšího, třetího podlaží ležícího až 14 metrů pod zemí. „Chodby se nacházejí téměř pod všemi objekty historického jádra města,“ informuje mladá průvodkyně Ilona Boucníková.

Turisté se často ptají na zážitky Stanislava Motla, někteří znají jeho knihu Strážce brány s podtitulem Tajemství jihlavských katakomb a další záhady na hranici života a smrti.

Sázku na biomasu

korunoval „ekologický Oskar“

Jedním z prvních českých měst, které se rozhodly vsadit na obnovitelné zdroje energie – konkrétně spalování odpadové dřevní hmoty, jsou jihočeské Trhové Sviny s pěti tisíci obyvateli. Leží zhruba 20 kilometrů jihovýchodně od Českých Budějovic.

Pro letité zkušenosti jsme se vypravili k hlavnímu iniciátorovi projektu, jednatelem společnosti Tepelné hospodářství Města Trhové Sviny, spol. s r. o., Jiřímu Štojdlovi.

Plyn nahradila štěpka

„Když jsem před dvaceti lety nastoupil, energii pro město dodávaly zastaralé uhelné kotle s nadlimitními emisemi. Proto je záhy nahradil zemní plyn. Ovšem informace z tuzemských i zahraničních zdrojů ukazovaly na neúměrný růst jeho cen. Napsal jsem v tomto smyslu článek do místních novin. Mnozí čtenáři si klepali na čelo a objevily se i názory, že chci poškodit české plynárenství,“ zavzpomínal na začátky Jiří Štojdla a pokračoval:

„Vývoj cen plynu mi dával za pravdu, a tak jsme se zástupci města začali hledat alternativy včetně spalování biomasy. V polovině devadesátých let minulého století nikdo nevěděl, co s pilinami, hoblinami, odřezky dřeva, kůrou či štěpkou. Tato dnes velmi cenná surovina končila obyčejně na skládkách, v lesích nebo se jí zavázely lomy. Po mnoha úskalích jsme si nakonec na realizaci projektu vytápění města biomasou vzali dvacetimilionový úvěr.“

Začátkem listopadu 1999 tak mohl být v Trhových Svinech uveden do provozu první kotel na dřevní hmotu o výkonu 2,5 MW, který se stal hlavním zdrojem

tepla pro obyvatele. Díky tomuto kroku se podařilo snížit náklady na vytápění města a jeho objektů mezi lety 1998 a 2001 z téměř 9,5 milionu korun asi na 4,7 milionu, tedy polovinu. Současně se snížila zátěž životního prostředí.

O pět let později byl spuštěn druhý biomasový kotel o výkonu 3,5 MW a současně byla instalována v teplárně Trhové Sviny, jako v první ze zemí východního bloku, kogenerační jednotka na principu metody ORC, což je zkratka pro Organický Rankinův Cyklus. Pro pohon turbíny se nepoužívá voda, nýbrž silikonový olej.

Spočívá v tom, že termoolej ve výměníku kotle se ohřívá na teplotu 250 až 300 °C. Čerpadlo ho přivádí do modulu ORC s výměníkem, kde se střetává s olejem silikonovým. Dojde k předání tepla, tekutý silikonový olej v turbíně se stává plyným a takzvaná masná pára roztočí turbínu, která uvede do pohybu generátor pro výrobu elektrického proudu. Výhodou je minimální údržba, lepší přenos teplot i skutečnost, že olejeová pára turbínu nejen pohání, ale současně také promazává. Naproti tomu vodní pára turbínu postupně poškozuje a snižuje elektrický výkon.

Teplo pro polovinu města

Celková investice do projektu nakonec překročila sto milionů korun. Životnost technologie je dvacet let. Návrhová investice byla naplánovaná na sedm let, ale vzhledem k neočekávanému přerušení provozu vinou technické závady čerpadla se o něco prodlouží.

Kde se berou fobie a jak s nimi zatočit

Někdo se bojí hadů, jiný pavouků a další hmyzu. Jsou lidé, kteří mají strach ze psů, z koček, ale také z ptáků... Ve většině případů se přitom jejich strach nezakládá na skutečném ohrožení a racionálních důvodech.

Přesto jejich psychiku ovládá natolik, že veškeré racionální důvody a vysvětlování, že se jedná o neškodné tvory, které nikomu neublíží, jako by narážely na neviditelnou stěnu. Lidé s fobií nejsou schopni svůj strach vědomě ovládnout – a to dokonce ani tehdy, když se o to v danou chvíli maximálně snaží.

V běžném životě i řeči se strach a fobie často zaměňují. Ovšem nejsou totožné. Strach z neznámého, potenciálně nebezpečného, je zcela přirozená, biologicky podmíněná a užitečná reakce, která nám pomáhá přežít. Když člověk v přírodě narazí na jedovatého hada nebo velkého škrtice, v noci v parku na volně pobíhajícího temně vrčícího psa bez dozoru, je normální, že se bojí – dost možná mu od nich skutečně něco hrozí! Běžný strach ovšem trvá pouze po dobu hrozného aktuálního nebezpečí. Něco jiného je, pokud se někdo bojí každého hada, i když ví, že se jedná o malou neškodnou užovku, každého sebemenšího pavoučka nebo dokonce mírné domácí kočky, a při každém setkání s těmito tvory ho strach pohltí natolik, že ztratí sebekontrolu, zachvátí ho panika, takže se zpotí, roztrhne, vyschne mu v ústech, rozbuší se mu srdce a zrychlí tep. Teprve pokud se z těchto příznaků dostaví alespoň dva, můžeme hovořit o fobii.

Fobie z hadů se u savců vyvinula před dvaceti miliony let. Podvědomý strach z hadů máme podle některých vědců

Co je fobie?

Slovo vzniklo z řeckého fobos = strach. Jedná se o nevladatelný, objektivně bezdůvodný strach z různých věcí, situací, ze zvířat. Člověk postižený fobií si sice svůj strach i jeho nesmyslnost často jasně uvědomuje, přesto ho však nedokáže zvládnout a chová se panicky a iracionálně.

Nejčastější fobie ze zvířat

Ofidiofobie – strach z hadů

Arachnofobie – strach z pavouků

Entomofobie – strach ze hmyzu

Kynofobie – strach ze psů

zakódovaný v genech, protože v dobách, kdy vznikal člověk, pro něj byli hadi nejnebezpečnějšími tvory ze všech. Některým z nás se ji podařilo překonat, 51 procent lidí však nadále udává, že má z hadů panický strach. Druhou nejčastější fobií je fobie z pavouků. I ti kdysi v tropických oblastech pro člověka představovali smrtelné nebezpečí, a i když u nás žádní nebezpeční pavouci nežijí, dodnes jsou pro nás ztělesněním toho, co podvědomě nemáme rádi: jsou nevypočitatelní, tmaví a hranatí, zatímco lidé mají obecně rádi věci předvídatelné, oblé a barevné. Pavouci se dokážou pohybovat nejen dopředu a dozadu, ale také do stran, jejich pohyby jsou rychlé a zdánlivě náhodné, tedy pro člověka nepředvídatelné a nepochopitelné. Tmaví pavouci s hranatými těly a nohama trčícíma pod ostrými úhly lidi proto už svou podstatou děsí. A když se k tomu přidá ještě nějaký traumatický zážitek, je na fobii „zaděláno“.

Mnoho fobií má kořeny v konkrétním zážitku z dětství. Na malé dítě do kočárku nebo za plotem nečekaně vybafne pes, případně ho porazí na ulici, v horším případě ho dokonce kousne. Nebo dítě není přímo ohroženo, ale maminka reagovala na přítomnost pavouka, švába nebo slepýše nepřirozeně až hystericky (tzv. modelové učení). Na druhé straně se podle psychologů riziko vzniku fobie zvyšuje v případě, že bylo dítě

Důležité je vědět, jak do dřeva říznout

Už v dospívání si Vít Vavříník z Bzenec zamiloval práci se dřevem, proto také po základní škole pokračoval ve studiu na Střední odborné škole nábytkářské v Rosicích u Brna. Vybral si tam obor umělecko-řemeslné zpracování dřeva.

Zároveň tam začal navštěvovat řezbářský kroužek. „Zpočátku jsme dělali drobnosti. Pamatuji, že prvními mými tvůrby byly dlabané mističky,“ vzpomínal dnes třiatřicetiletý řezbář. Kromě toho ale začal docházet každou sobotu k řezbářskému mistru Františkovi Gajdovi do Strážnice. Řemeslu se u něj učil necelé čtyři roky. „On to bral trošičku jinak než ve školním kroužku. První, co bylo, tak nám řekl, že musíme umět brousit dlátko a vědět, jak do dřeva říznout, abychom nejeli proti létům.

Jeho oblíbeným termínem byl pravidelně nepravidelný řez. Tzv. openízkované plochy odlabával na křížích pod hlavou Ježíše Krista. Řezem se nesměly vytvářet pruhy, ale takové nepravidelné penízky,“ vrátil se ve vzpomínkách do svých učňovských let řezbář.

V době svých počátků se v tvorbě nejdříve zaměřil na drobné předměty jako jsou například ozdobné špunty na láhve v podobě různě se pitvořících obličejů. Od drobných věcí ale záhy přešel k velkým sochám umístěným v exteriérech. „Začala se otvírat řezbářská sympozia, na která jsem byl zván, tak jsem využil těchto nabídek. První bylo, tuším, v roce 2000 v Kunovicích, kde jsem vytvořil dlabané housle. Dále následovalo sympozium mladých v Plaveckém Čtvrtku na Slovensku. V Podhajske po mně zůstala socha ženy a ve Vápenkách na Hodonínsku zase muzikant s pohárkem vína, který sedí na lavičce. Toho jsem dělal pro společensky unavené hosty tamního penzionu, s nimiž se už nikdo nechce moc bavit. Mohou si tam proto přisednout k tomuto muzikantovi a ten jim dokáže hodiny naslouchat, aniž by jim skákal do řeči. Když tam dnes po letech někdy zavítám, tak je zajímavé sledovat turisty, kteří se s muzikantem fotí a poslouchat jejich